

Bréfa- og málasafn 1966, efnahagsmál

Bjarni Benediktsson – Stjórnmal – Forsætisráðherra – Bréf – Vísitölur kauptaxta á vinnustund 1965-1966 – Hagvöxtur 1920-1930 – Starfsmannafjöldi ýmissa stærstu fyrirtækja í manárum 1964 – Fjármunaeign atvinnuveganna 1957-1965 – Mannfjöldi eftir sýslum og kaupstöðum 1901-1965 – Tillögur til breytinga á lögum nr. 80 frá 1938 um stéttarfélög og vinnudeilur o.fl. – Frumvarp til laga um kjararáð – Orð Ólafs Jóhannessonar og þingsályktun, hagvöxtur frá 1930, yfirlit yfir hagvöxt – Þjóðarauðurinn í lok hvers árs, 1957-1964 – Einar Olgeirsson: Útvarpsmæða 3. maí

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Stjórnmalamaðurinn

Askja 2-33, Örk 7

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Frumvarp til laga um Kjararáð.

1. gr.

Kjararáð skal skipað 15 mönnum, er félagsmálaráðherra skipar til þriggja ára í senn eftir tilnefningu eftirtalinna aðila:

Hæstiréttur tilnefnir einn mann, og er hann formaður ráðsins.

Hagfræðingafélag Íslands tilnefnir tvo menn, er skulu vera hagfræðingar.

Alþýðusamband Íslands tilnefnir tvo menn.

Vinnuveitendasamband Íslands tilnefnir tvo menn.

Bandalag starfsmanna ríkis og bæja, Landssamband verzlunarmanna, Farmanna-og fiskimannasamband Íslands, Vinnumálasamband samvinnufélaganna, Landssamband ísl. útvegsmanna, Félag ísl. iðnrekenda, Stéttasamband bænda og Neytendasamtökin tilnefna hvert um sig einn mann. Sömu aðilar tilnefna hver um sig með sama hætti alls 15 varamenn.

Tilnefni einhver aðila eigi mann í Kjararáð skipar félagsmálaráðherra mann í hans stað.

2. gr.

Hlutverk Kjararáðs er:

- a) að fylgjast með launakjörum í landinu og skipuleggja söfnun og úrvinnzlu hagskýrslna fyrir aðila vinnumarkaðarins.
- b) að láta í té álit þegar þess er óskað af ríkisstjórn eða einhverju sambandi verkalyóðsfélaga eða vinnuveitenda, sem fulltrúa eiga í ráðinu, um það hvort hlutdeild launþega í þjóðarframleiðslunni á tilteknu tímabili hafi vaxið eða minnkað, hvernig horfi um aukna hlutdeild þeirra í arði hennar og hver sé afkoma einstakra framleiðslugreina og þjóðarbúsins í heild.
- c) að láta í té álit eftir ósk þeirra aðila, er í b-lið greinir, um að hve miklu leyti kaupmáttur launa og afkoma launþega í heild hafi batnað eða versnað frá því síðustu kjarasamningar voru gerðir.
- d) að láta í té álit eftir ósk þeirra aðila, er í b-lið greinir, um launahlutföll milli einstakra stétta og hvort breytingar á þeim séu eðlilegar.
- e) að láta í té álit sitt á framkømnum kröfum ~~kröfum~~ um kjarabreytingar þegar þess er óskað af aðila að kjaradeilu eða sáttasemjara.

3. gr.

Álit Kjararáðs skal liggja fyrir innan tveggja mánaða frá því þess var óskað, ef um er að ræða álit á þeim atriðum, sem greind eru í a-d lið 2. gr., en innan eins mánaðar sé um að ræða atriði skv. e-lið.

Álit Kjararáðs skulu vera rökstudd og birtast opinberlega.

4. gr.

Sáttasemjara eða sáttanefnd er heimilt að fresta því að vinnustöðvun hefjist unz álit Kjararáðs skv. 2. gr. e-lið kemur fram.

5. gr.

Hagstofa Íslands skal vera Kjararáði til aðstoðar við öflun gagna og útreikninga. Ráðið getur enn fremur krafist embættismenn og ríkisstofnanir um nauðsynlegar upplýsingar. Kjararáð getur einnig krafist hlutafélög, samvinnufélög, framleiðendasamtök og aðra atvinnurekendur um reksturs- og efnahagsreikninga. ^{og} Kjararáði er heimilt að kveðja sérfræðinga til starfa í sína þágu. *með þessari útskýringu skal ráðið fara sem áframfarandi*

6. gr.

Kjararáð setur sér sjálft starfsreglur. Einfaldur meirihluti greiddra atkvæða ræður úrslitum mála í Kjararáði.

7. gr.

Kostnaður við störf Kjararáðs greiðist úr ríkissjóði.

8. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

1955 Skattstofnan.

1. gr. Starfandi skal vera ráð manna, sem í eiga sæti fulltrúar beggja aðila vinnumarkaðarins. Ráð þetta ber nafnið Kjararáð.
2. gr. Starfssvið Kjararáðs skal vera:
 - a. að skipuleggja söfnun hagskýrslna og vinna úr þeim fyrir aðila vinnumarkaðarins.
 - b. að gefa út álit, þegar þess er óskað af landssamböndum, sem fulltrúa eiga í Kjararáði, um hvort hlutdeild launþega í þjóðarframleiðslunni hafi vaxið eða minnkað á liðnu tímabili, hvernig horfi um aukna hlutdeild þeirra í arði hennar, og hver sé afkoma og útlitshorfur einstakra framleiðslugreina og þjóðarbúsins í heild.
 - c. að láta í ljósi álit sitt, ef sáttasemjari óskar þess, þá deila stendur yfir milli áðurnefndra aðila, hvort kaupmáttur launa og afkoma launþega í heild hafi batnað eða versnað frá því að síðasti heildarsamningur var gerður, og hvort aðrar stéttir hafi fengið kjarabætur, eða launahlutföll breytt.
3. gr. Ef sáttasemjari fær fleiri en eitt álit frá Kjararáði og skoðanir þess eru mikið skiptar, skal honum heimilt að fresta boðunu verkfalli allt að 8 vikum meðan hann rannsakar þau og undirþýr sáttatilboð.
(Ef álit Kjararáðs er ekki samhljóða)
4. gr. Kjararáði er heimilt að afla sér gagna og upplýsinga og getur m.a. krafist þess, að embættismenn og ríkisstofnanir veiti ráðinu þær upplýsingar, sem nauðsyn ber til. Einnig getur ráðið krafist reikninga, sem hlutafélög leggja fram á aðalfundi sínum. Kjararáð getur hvatt sérfræðinga til að vinna fyrir sig.
5. gr. Hagstofustjóri er formaður Kjararáðs. Í forföllum hans gegnir skrifstofustjóri Hagstofunnar Íslands, eða fulltrúi Hagstofustjóra formennsku í Kjararáði. Forfætirráðherra (Félagsm.r.) skipar í ráðið eftirtalinn fjölda ráðsmanna eftir tilnefningu þessara aðila:

Frá Alþýðusambandi Íslands 2 menn, frá Bandalagi starfsmanna ríkis og bæja 1 mann, frá Farmanna- og Fiskimannasambandi Íslands 1 mann og frá Landssambandi Verzlunarmanna 1 mann.

Frá Vinnuveitendasambandi Íslands 2 menn, frá Fél. ísl. Iðnrekenda 1 mann, frá Vinnumálanefnd S.Í.S. 1 mann og frá Landssambandi ísl. Útvegsmanna 1 mann. Þá skal ráðherra skipa í ráðið tvo hagfræðinga eftir tilnefningu Hagfræðingafélags Íslands.

6. gr. Laun Kjararáðs og annar kostnaður greiðist úr ríkissjóði.

7. gr. Lög þessi öðlast þegar gildi.

Til bráðabirgða.

A.S.Í. 3 menn, en L.I.V. 1 mann af þeim til bráðabirgða meðan þeir hafa ekki hlotið inntöku í A.S.Í.

Tillögur til breytinga á lögum nr. 80 frá 1938 um stéttarfélög og vinnudeilur.

1. kafli

1. gr. hljóði svo:

Rétt eiga menn á að stofna stéttarfélög og stéttarfélagasambönd í þeim tilgangi að vinna sameiginlega að hagsmunamálum verkafólksstéttarinnar og launtaka yfirleitt.

Stéttarfélag er félagsskapur fólks, sem vinnur í þjónustu annarra, þiggur kaup fyrir vinnu sína og hefir það að höfuðmarkmiði að koma fram sem samningsaðili við atvinnurekendur um kaup og kjör meðlima sinna. Félagssvæði stéttarfélags má aldrei — vera minna en eitt sveitarfélag. Stéttarfélögum er heimilt að mynda með sér stéttarfélagasambönd er fari með samningsrétt fyrir öll félög innan sambandsins.

2. gr. hljóði svo:

Stéttarfélög skulu opin öllum einstaklingum í hlutaðeigandi starfsgrein á félagssvæðinu eftir nánara ákveðnum reglum í ~~öllum~~ ^{lögum} félöganna.

Stéttarfélagasambönd skulu opin öllum stéttarfélögum í hlutaðeigandi starfsgrein eftir nánara ákveðnum reglum í ~~samþykktum~~ ^{lögum} stéttarfélagasamböndanna. Á sama hátt skal Alþýðusamband Íslands opið öllum stéttarfélögum og samböndum þeirra eftir nánara ákveðnum reglum í ~~samþykktum~~ ^{lögum} Alþýðusambandsins.

5. gr. hljóði svo:

Stéttarfélög og stéttarfélagasambönd eru lögformlegur samningsaðili um kaup og kjör meðlima sinna, enda hafi félagið eða sambandið í samþykktum sínum ákveðið að láta starfsemi sína taka til slíkra málefna.

6. gr. hljóði svo:

Allir samningar milli stéttarfélaga eða sambönda þeirra og atvinnurekenda um kaup og kjör verkafólks skulu vera skriflegir

En þarf
á þessari
gr. ef
h. m. g.
1. gr.
væntan lög-
fest?

Nútt

og samningstími og uppsagnarfrestur tilgreindur. Ella telst samningstími eitt ár og uppsagnarfrestur þrjú mánuðir. Óheimilt er að semja um skemmri uppsagnarfrest á kjarasamningi en tvo mánuði. Sé samningi ekki sagt upp innan uppsagnarfrests telst hann framlengdur um eitt ár, nema annað sé ákveðið í samningnum sjálfum. Samningsuppsögn skal vera skrifleg.

Nýtt

~~ah~~

Innan hálf mánaðar frá samningsuppsögn skal sá aðili, er sagt hefir upp, afhenda gagnaðila allar kröfur sínar um breytingar á gildandi kjarasamningi með kröfu um að samningsviðræður séu teknar upp. Skulu samningsaðilar þá taka upp viðræður sín á milli og halda a.m.k. fjóra viðræðufundi næsta mánuð á eftir hafi samningar eigi tekizt fyrr.

Nýtt

Ef þrjú mánuðir líða frá lokum uppsagnarfrests án þess nýr samningur sé gerður og án þess að vinnustöðvun hefjist og er þá uppsögnin fallin úr gildi.

ah

(8. gr. Félagskennili)

9. gr. tveir fyrstu málslíðirnir hljóði svo:

Á hverri vinnustöð þar sem a.m.k. 5 menn vinna, hefir stjórn stéttarfélags þess eða stéttarfélagasambands, sem á staðnum er í viðkomandi starfsgrein, rétt til að tilnefna einn mann til trúnaðarmannsstarfa úr hópi þeirra, sem á staðnum vinna. Áður en trúnaðarmaður er tilnefndur skal að jafnaði leita álits þeirra, sem á staðnum vinna í viðkomandi starfsgrein, um það hver skuli valinn.

Nýtt

Wobkud
breytt

Kræu

Nýtt

Nýtt

14. gr. aftan við "stéttarfélögum" komi "stéttarfélagasamböndum"

15. gr. hljóði svo:

Nýtt

Þegar stéttarfélög, stéttarfélagasamband eða félag atvinnu-
rekenda ætlar að hefja vinnustöðvun, þá er hún því aðeins heimil, að ákvörðun um hana hafi verið tekin við almenna leynilega atkvæðagreiðslu, sem staðið hefir a.m.k. í 24 klst., enda hafi félagsstjórnin auglýst nægilega, hvar og hvenær atkvæðagreiðsla um vinnustöðvunina skyldi fara fram.

Skilmild
samn. m.
stjórn
og trúnaðar
mannvæðis
til vinnu-
stöðvunar
faldur er

Nýtt

Tillaga um vinnustöðvun telst samþykkt, ef meiri hluti

Nýtt

greiddra atkvæða er henni samþykktur, enda hafi a.m.k. 1/3 hluti atkvæðisbærra félagsmanna goldið henni jákvæði. Þeir sem vegna fjarveru eða veikinda sannanlega eru útilokaðir frá að neyta atkvæðisréttar síns teljast ekki atkvæðisbærir félagsmenn í þessu sambandi.

allh

17. gr. aftan við greinina bætist 4. töluliður svohljóðandi:

Nýtt

4. Til styrktar félagi, sem hafið hefir lögmæta vinnustöðvun, nema samúðarvinnustöðvunin beinist gegn þeim atvinnurekendum einum, sem félagið á í vinnudeilu við.

18. gr. aftan við greinina bætist:

Nýtt

Svo og með aðstoð einstakra meðlima þeirra heildarsamtaka, sem félögin eða samböndin eru aðilar að.

111. kafli.

27. gr. hljóði svo:

Höfundur
breytt

Hvor samningsaðili um sig getur eftir að uppsögn hefir átt sér stað og kröfur um breytingar á samningi hafa verið settar fram, sbr. 2. mgr. 6. gr., vísað deilunni til sáttasemjara. Skal sáttasemjari þá þegar taka deiluna til meðferðar. Hafi deilunni ekki verið vísað til sáttasemjara í síðasta lagi þegar hálfur mánuður er eftir til loka uppsagnarfrestsins skal sáttasemjari af sjálfsdáðun taka deiluna til meðferðar og leggja áherzlu á að reyna að setta deiluaðila áður en uppsagnarfresturinn rennur út.

Aðiljum er skylt að mæta eða láta mæta þegar sáttasemjari kveður þá til funda.

32. gr. 3. mgr. hljóði svo:

Breytt

Miðlunartillaga telst felld, ef meiri hluti greiddra atkvæða er á móti henni, enda hafi a.m.k. 1/3 hluti atkvæðisbærra félagsmanna greitt atkvæði móti tillögunni. Að öðrum kosti telst miðlunartillaga samþykkt. Þeir sem vegna veikinda eða fjarveru sannanlega eru útilokaðir frá að neyta atkvæðisréttar síns teljast ekki atkvæðisbærir félagsmenn í þessu sambandi.

allh
áður
35%
over all
abur

33. gr. aftan við greinina bætist ný málsgrein svohljóðandi:

Nýtt

Sáttasemjari getur frestað því að vinnustöðvun hefjist um allt að 4 daga meðan miðlunartillaga er borin fram og atkvæði greidd um hana.

IV. kafli.

39. gr. 3. mgr. falli niður.

líð - ef bot í 44. gr.

44. gr. hljóði svo:

Verkefni Félagsdóms er: 1. Að dæma í málum, sem rísa út af kærur um brot á lögum þessum og tjóni, sem orðið hefir vegna ólögmatra vinnustöðvana. 2. Að dæma í málum út af lögmati verkfallsaðgerða, enda skal óheimilt að beita fógetalögbanni gegn slíkum aðgerðum. 3. Að dæma í málum, sem rísa út af kærur um brot á kjarasamningi eða út af ágreiningi um skilning á kjarasamningi eða gildi hans. 4. Að dæma í öðrum málum milli verkamanna og atvinnurekenda, sem aðilar hafa samið um að leggja fyrir dóminn, enda séu að minnsta kosti 3 af dómendum því meðmæltir.

Nýtt

45. gr. hljóði svo:

→ Nýtt feld
heimild t. a. d. dæma
í málum ágreiningar

Sambönd verkalyðsfélaga og atvinnurekendafélaga reka fyrir hönd meðlima sinna mál fyrir dómnum. Félög, sem ekki eru meðlimir sambandanna, reka sjálf mál sín og meðlima sinna. Ófélagsbundnir aðilar reka mál sín sjálfir.

Þreytt

Ef samband neitar að höfða mál fyrir félög innan sambandsins má félagið sjálft höfða málið.

57. gr. við bætist ný málsgrein svohljóðandi:

Nýtt

Dómurinn getur ákveðið, ef nauðsyn krefur, að halda dómþing utan Reykjavíkur.

65. gr. í stað "sektir" komi "févítí".

V. kafli:

Af
hvarju?

falli niður.

- oo - oo -

Etlast er til að allar greinar laganna um stéttarfélög og vinnudeilur, sem eigi eru nefndar í framangreindum tillögum, standi óbreyttar. Athugandi er að í stað "atvinnumálaráðherra" í ýmsum greinum laganna komi "félagsmálaráðherra" og enn fremur að í stað "atvinnurekandi" komi "vinnuveitandi".

Orð Ólafs Jóhannessonar.

Hinn 14.nóvember 1960:

"..... vissulega er það svo, að smáþjóð verður að varast það að ganga svo langt, að hún geti ekki alltaf verið við því búin að leggja mál sín undir úrlausn alþjóðadómstóls, því að sannleikurinn er sá, að smáþjóð á ekki annars staðar frekar skjóls að vænta heldur en hjá alþjóðasmatökum og alþjóðastofnunum, af því hún hefur ekki valdið til að fylgja eftir sínum ákvörðunum eins og stórveldin. Og þess vegna hefði, að mínu viti, hvert eitt spor í þessu máli átt að vera þannig undirbúið, að við hefðum verið við því búinir að leggja það undir úrlausn alþjóðadómstóls."

Tillaga til þingsályktunar

um athugun á möguleikum til fiskveiða við vestursrönd Afríku.

"Alþingi ályktar að fela ríkisstjórninni að láta fara fram athugun á því, hvaða möguleikar eru á, að íslensk fiskiskip geti hafið fiskveiðar við vesturströnd Afríku.

Leiði sú athugun í ljós, að möguleikar á slíkum veiðum séu fyrir hendi, beiti ríkisstjórnin sér fyrir því, að tilraunir verði gerð."

2)

Á fyrri hluta 18. aldar skrifaði t.d. þjóðrákinn Íslendingur um það, að bæir og kaupstaðir á Íslandi mundu verða til þess, „að sumir verði örsnauðir, sumir flugríkir eins og í öðrum löndum, en ei nær svo jafnríkir sem nú.“

3)

Þessi þjóð, sem um aldamótin 1100 er talinn hafa nálgast 80 þúsundir manna, var eigi nema 50 þúsund manns á fyrri hluta 19. aldar, og einmitt ári áður en fyrsta hefti Fjölnis kom út í fyrra sinn, eða 1834, kom út í Kaupmannahöfn bók á dönsku eftir e einn fremsta valdamann landsins og ágætan Íslending, amtmanninn í Vesturamtinu, sem fjallaði um fólksfjölda á Íslandi og fjárhags- ástæður þess. Í riti þessu varpar hinn fjölfróði höfundur m. a. fram þeirri spurningu, hvort Ísland sé fært um að fæða af sjálfs- dáðum þann fólksfjölda, sem þá var í landinu, og hvort menn eigi, ef svo sé, að óska, að hann fari vaxandi, þ.e. fram úr liðlega 54 þúsund manns..

Höfundurinn telur að vísu, að Ísland sé fært um að ala þennan fólksfjölda, en honum þykir ekki æskilegt, að fólksfjöldinn vaxi, og leiðir hann rök til þess af því, hvernig bjargræðisvegum sé háttað á Íslandi og hvað þeir séu stopulir. Orðrétt segir hann: „Þegar á allt þetta er litið, ásamt á það, hve Ísland einkanlega er ákaflega langt frá Danmörku, svo að öll hjálp getur þess vegna orðið ómöguleg, þegar mest þarf á henni að halda, þá sýnist mér það mjög efasamt, hvort Íslandi er gagnað með verulega meiri fólksfjölda en nú er þar, hversu æskilegt, sem manni við fyrstu sýn kann að virðast það.“ En um einstaka atvinnuvegi segir hann, að landbúnaður hljóti að vera undirstaða jafnrar velmegunar og fólksfjölda í landinu, en sé þó ærið stopull.. Iðnaður og sjálf- stæð verzlun sé ekki til á Íslandi og muni naumast nokkru sinni verða til. Um fiskveiðarnar segir hann, að þar sé ágóðinn svo óviss, að ekki sé á hann að ætla og aldrei auði þær nema einstaka menn, sem hafi vit og efni á að fylgja þrjú þeim fram, þar ofan fari svo margir í sjóinn, sem hafi þessa atvinnu, aðrir langtum fleiri verði lætingjar og óreglumenn, og töluvert fiskifang geti ekki haldizt við, nema góð verzlun og bærileg jarðyrkja séu því til aðstoðar.

4)

Hagvöxtur frá 1930.

Samkvæmt grófri áætlun óháðs fræðimanns, Þóris Einarssonar, viðskiptafræðings, voru afstöður raunverulegrar þjóðarframleiðslu þessar:

1930	100
1939	106
1940	108
1945	132

Samkvæmt þessu hefur hagvöxtur (alls, ekki á mann) verið:

Frá 1930	til 1939	0.7% á ári
- 1939	- 1945	3.7% - -
- 1930	- 1945	1.9% - -

Þar sem svo mikil stökkbreyting gerðist á stríðsárunum, er óeðlilegt að tala um samfelldan hagvöxt frá 1930 til 1945.

Samkvæmt.
tölur mið!
Rekstur á b

Yfirlit um hagvöxt

	Vöxtur á ári	
	<u>Þjóðarframleiðslu</u>	<u>Þjóðartekna</u>
Frá 1945 til 1960	<u>3.5</u>	3.3
- 1945 - 1965	4.0	4.3
- 1956 - 1959	3.5	4.3
- 1959 - 1965	5.1	6.4
- 1961 - 1965	<u>6.5</u>	7.7

Athuga ber, að vöxturinn "frá 1945 til 1965" er hærri en "frá 1945 til 1960" fyrir áhrif sérstaklega örs vaxtar síðustu árin.

Ath.: Vöxtur á mann er öll tímabilin tæplega 2% lægri.

Handwritten note at the top of the page: *Handwritten text, possibly a date or reference number.*

6)

Í árslok 1933 nam fiskiskipastóll landsins, þ.e. togarar, línuveiðarar og vélbátar, samtals 25.144 brúttórúmllestum. Í árslok 1939 hafði þessi tala hækkað í 26.432. Sú aukning nemur 214 brúttórúmllestum á ári. Þegar svo stóð, sýnist ekki hafa verið brýn ástæða til þess, að standa fast gegn þeim, sem vildu kaupa ný fiskiskip til landsins eða hafa refsivöndinn hátt á lofti gegn þeim, þótt þeir yrðu ívið hraðvirkari um skipa-kaupin en hinum umhyggjusömu forsjármönnum þótti henta.

Í árslok 1958 nam fiskiskipastóllinn, þ.e. togarar og önnur fiskiskip með þilfari, samtals 57.798 brúttórúmllestum. Hann hafði sem sé aukizt um 31.366 brúttórúmllestir á 19 árum, eða um 1650 rúmllestir á ári.

7 árum

Á næstu 6 árum þ.e. 1959-1964 óx skipastóllinn aftur um 21.234 brúttórúmllestir, eða 3.539 rúmllestir á ári. Árleg aukning er meira en tvöfalt hærri en var á tímabilinu 1940 til 1958, og nær 16 sinnum meiri en 1934 til 1939.

3033

14

Ef menn bera hinsvegar einungis vinstri stjórnar-árin 1956-1958 saman við árin 1959-1964, þá varð aukningin á vinstri stjórnartímanum, 3.188 brúttórúmllestir eða 1.063 á ári miðað við 3.539 árlega á seinna tímabilinu.

Handwritten note: *Handwritten scribble.*

3000

1959

Handwritten calculation:
172
49

123

þat er víst og að því er
eð leyfing í undirlauskeft, að við
vonda efnaþegsumálanna verður ekki
orðit, nema skilur inngun alls af-
munnis og á bati orðskunn og
innvæðum sí fyrir beði. Eð veit
ekki um neitt mállefni, sem áður
stóð, að löggjafinum sínum, Alþingi
og ríkisstjórn, taki ákvæði um
ef þar stöðjast ekki við glöggan stílfra-
ing alls almennis og á vortann
þeirna aðgerða, sem bevisu stund
er á bevisu.

sem þarna eiga hlut að máli, og ótal sérfræðinga hafa þeir sér við hlið. Hvernig stendur þá á þessu? Nú, vissulega frýjum við ekki þesum mönnum vits, allt mjög gáfaðir menn. En þeir eru bara lokaðir ^{niðre} hver í sínum kassa, einn í ríkissjóðnum, annar í Seðlabankanum o. s. frv. og enginn þeirra sér upp úr sjóð. Og ef einhver segir við þá: Reynið að hafa einhverja yfirsýn yfir þjóðfélagsþróunina, jafnvel heildarstjórn á henni, - þá hróða þeir upp: Nei, nei, slíkt er sósíalismi, Guð og Kaninn forði okkur frá slíku. Að ~~alta~~ ^{þá} að stjórna flóknu nútímapjóðfélagi með aðferðum þessarar yfirstéttar og ríkisstjórnar hennar er álíka og ætla að stýra fínum farþega ^{lokao} bíl niður Kamba með því að ýta bílnum af stað, eftir að hafa/bílstjórann niðri í skottinu. Náttúrlega verður slíkri bifreið ekki mikið meint af, þó að hún fari út af á fyrstu beygju, þegar 100 tíu tonna vörubílar eru áður búnir að fylla gjótuna, sem hún lendir í, með síldarhlössum. Hún sekkur þá bara mjúkt og hægt og farþegarnir ^{gatu jafnvel} ~~þingja~~ skála þar inni í kampavíni fyrir samkeppni ^{og} útlendum einokunarhringum, og það er það, sem er að gerast. En sleppum öllu [?] Það er víst tilgangur í öllum þessum ráðstöfunum, hvort sem hæstv. ráðherrum er sá tilgangur ljós eða ekki. Sá tilgangur er að auka verðbólguna. Allar verðhækkningar þessarar ríkisstj. eru undirbúningur að gengislökkun eftir næstu þingkosningar, ef stefna hennar heldur velli. Bak við allar hringrás vitleysunnar á yfirborðinu býr ísköld fjármálahyggja ~~xx~~ verðbólguþraskaranna. Athugið, hverjir eiga fésýsluhallirnar við Suðurlandsbraut og annars staðar og reiknið þið síðan út, kjósendur góðir, hvað þeir græða, þegar þær hafa allar þrefaldast í verði og skuldirnar í bönkunum rýrna að sama skapi að verðgildi. Verðbólgan er og hefur lengi verið höfuðgróðalind braskstéttarinnar og stjórnarstefnan þjóðar þessari braskarastétt. Í krafti verðbólgunnar rennar sérrettindabraskarar íhaldsins ríkisbankana með annarri hendinni og launþeganna með hinn. En hafi ~~mið~~ þessi verðbólga hins vegar létt undir með mörgum alþýðumanninum við að eignast þak yfir höfuðið, ^{þa} skal ^{þa} það nú stöðvað með vísitöluákvæðum á húsnæðislánnum úr lífeyrissjóðum. Yfirstéttin ætlar sér að sitja alein að gróðanum á verðbólgunni framvegis. Þess vegna lemur nú íhaldsklíkan það lagafrv. gegnum Alp., sem gera á venjulegum launþega ókleift að ^{þa} eignast íbúð.

hæði?

Afkoma hraðfrystidóna:

Vísitölur kaupaxta á vinnustund 1965 - 1966.

	1965 = 100		Bráðabirgðayfirlit; Laun með verðlagsuppbót.				Hækkun 1.3.1966- 1.9.1966 %	
	1964	1965	1965	1966				
			1965	1. jan.	1. marz	1. júní	1. sept.	
I. Brúttólaganir vaxt.	89.9	131.3	95.2					
II. Áskil. endurs. vaxt.	76.0	84.0						
1. Verkamenn 1)			100.0	112.8	114.7	119.3	126.6	10.4
2. Iðnverkamenn 2)			100.0	108.4	110.2	117.2	123.4	12.0
3. Verkamenn alls (1 og 2)			100.0	112.0	113.9	118.9	126.1	10.7
4. Iðnaðarmenn			100.0	114.0	115.9	120.5	122.4	5.6
5. Verkamenn og iðnaðarmenn (3 og 4)			100.0	112.9	114.8	119.5	124.7	8.6
6. Verkakonur 3)			100.0	115.5	117.5	122.1	128.7	9.5
7. Iðnverkakonur 2)			100.0	112.7	114.6	121.8	128.3	12.0
8. Verkakonur alls (6 og 7)			100.0	114.8	116.8	122.0	128.6	10.1
9. Heildarmeðaltal verkafólks og iðnaðarmanna			100.0	113.2	115.1	120.0	125.4	8.9
Kaupgreiðsluvísitala; 1964 = 100			103.51	107.32	109.15	113.42	115.25	5.6
- " - ; 1965 = 100			100.0	103.68	105.45	109.58	111.34	5.6

1) Miðað við Dagsbrúnarsamninga

2) Miðað við Iðjusamninga

3) Miðað við Framsóknarsamninga

Afkoma hraðfrystihúsa:

	1964	1965	1966 Áætl. 31/12-66 að óbr.fiskv.	1966 Áætl. 31/12-66 með 17% hækk. fiskverðs	1966 Með 17% hækk.fiskv. og launahækk. til 1/9 1966	1967 17% fiskv.og launahækkun til 1/9-66
I. Brúttóhagnaður m.kr.	89.9	131.3	95.2	43	31	- 9
II. Áætl. endurn.kostn. m.kr.	76.0	84.0	90.0	90	90	90
I í % af II	119%	156%	105%	48%	34%	

Til þess að brúttóhagnaðurinn yrði 95 m.kr. yrði:

- A. Útflutningsverð freðfisks að hækka um 7.4%
- B. Laun að lækka um 18%
- C. Hráefnisverð (bolfiskur) að lækka um 12%.

Hluti jöfnunarsjóðs af söluskatti og aðflutningsgjöldum:

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Tilfallið:								
Af almennum söluskatti m.kr.	20.2	39.9	47.0	104.0	73.8	80.3	96.1	102.5
Af söluskatti af innfl.m.kr.	25.0	36.5	49.4		-	-	-	-
Af aðflutningsgjöldum m.kr.	-	-	-		74.8	84.9	97.9	96.3
<u>Samtals</u> m.kr.	<u>45.2</u>	<u>76.4</u>	<u>96.4</u>	<u>104.0</u>	<u>148.6</u>	<u>165.2</u>	<u>194.0</u>	<u>198.8</u>
<u>Greitt</u> m.kr.	<u>56.0</u>	<u>71.0</u>	<u>90.9</u>	<u>96.4</u>	<u>156.2</u>	<u>165.2</u>	<u>194.0</u>	<u>198.8</u>
Ofgreitt m.kr.	10.8				7.6			
Vangreitt m.kr.		5.4	5.5	7.6				
Tekjur ríkissjóðs alls (að meöt. framl. til jöfnunarsjóðs) m.kr.	1.543.7	1.593.6	2.142.4	2.613.8	3.102.6	3.833.8	4.685.8	4.862.2
Greitt í % af heildar- tekjum	3.6%	4.5%	4.2%	3.7%	5.0%	4.3%	4.1%	4.1%

Álagður eignarskattur 1962-1966:

	<u>Einstaklingar</u> m. kr.	<u>Félög</u> m. kr.
1962	5.7	3.9
1963	6.6	6.0
1964	9.4	8.5
1965	25.7	13.9
1966 (að nokkru áætlað)	65.7	23.4
Hækkun 1964-1965	16.3	5.4
" 1965-1966	40.0	9.5

Hluti hækkunarinnar frá 1964 á sér vafalaust ólilegar orsakir. Hversu mikill hluti hækkunarinnar á rætur sínar að rekja til margföldunar fasteignamats, og hve mikill hluti til annarra orsaka er hins vegar erfitt að meta.

	<u>Einstaklingar</u>	<u>Félög</u>
1965 Eignaskattur 1964	<u>9.4 m.kr.</u>	<u>8.5 m.kr.</u>
+ 20%	=11.3 m.kr.	10.2 m.kr.
+ vegna 3földunar fasteignamats	<u>14.4 - -</u>	<u>3.7 - -</u>
Alls	25.7 m.kr.	13.9 m.kr.
1966 Upprunal.eignask. + 20%	13.6 m.kr.	12.2 m.kr.
vegna 6földunar fasteignamats	<u>52.1 - -</u>	<u>11.2 - -</u>
Alls	65.7 m.kr.	23.4 m.kr.
Pá vegna 6földunar í stað 3földunar	<u>37.7 m.kr.</u>	<u>7.5 m.kr.</u>
eða samtals	45.2 m.kr.	

Hagvöxtur 1920 - 1930.

Áætlun Þóris Einarssonar um hagvöxt fyrir 1930 er svo ágizkunarkennd, að hún er tæplega nothæf. En samkvæmt henni voru afstöður þjóðarframleiðslu:

I. <u>Starsto orlofar fyrir</u>	1920	100
<u>Þáttur og ámi</u>	1930	107,5

Vöxtur þjóðarframleiðslu á ári væri skv. þessu um 0.7% á ári. Þetta getur ekki staðist, þar sem fólksfjölgun var 1.4% á ári, en þessi áratugur var að flestu leyti grózkumikið vaxtarskeið. T.d. fjölgaði togurum úr 28 í 41 og mótorbátum úr 355 í 787. Þorskaflinn 1926-'30 var 243 þús. tonn/miðað við 99 þús. tonn árin 1916-'20.

Íland	600	870
Áshafnir	270	970
Íland	250	840
Áshafnir	290	840
Ísland	300	300
Ísland	300	300
Ísland	300	300
Ísland	300	300
Ísland	300	300
Ísland	300	300

Skipaútgerð ríkisins

	í landi	160	
	áhafnir	<u>140</u>	300
Vélsmiðjan Héðinn			240
Ísbjörninn:	í landi	180	
	áhafnir	<u>60</u>	240
Haraldur Böðvarsson:	í landi	180	
	áhafnir	<u>60</u>	240
Júpiter og Marz:	í landi	140	
	áhafnir	<u>80</u>	220
Hraðfrystistöðin, Vestmannaeyjum			
	í landi		200
Bæjarútgerð Hafnarfjarðar			
	í landi	100	
	áhafnir	<u>30</u>	130
Áburðarverksmiðjan			140
Sementsverksmiðjan			130

Aths.: Tölurnar eru háðar eftirfarandi fyrirvörum:

- 1) Þær eru teknar úr skattskýrsluefni, þannig að vafasamt er, hvort birting þeirra fyrir hvert fyrirtæki um sig er heimil. Þó er talið, að fyrirtækin hafi yfirleitt ekkert á móti birtingu þeirra sérstaklega.
- 2) Vinnuviknafjöldi er reiknaður með ýmsum hætti, eftir tímafjölda, launaupphæð eða beinni uppgjöf vinnuvikna. Tölurnar eru því mjög grófur mælikvarði.
- 3) Talsverðar breytingar hafa orðið frá 1964, sum fyrirtæki vaxið mjög (t.d. Loftleiðir) önnur vélvæðst og fækkað mannafla (t.d. B.Ú.R.)
- 4) Ekki hefur unnizt tími til að fletta skýrslum fyrir allt landið og sameina deildir á ýmsum stöðum. Því geta sum fyrirtæki verið stærri en hér er talið og önnur bætst við inn í milli.

Þjófaraudurinn 1957-1964 í lok hvers árs, millj. kr.
verðlag ársins 1960.

	<u>1957</u>	<u>1958</u>	<u>1959</u>	<u>1960</u>	<u>1961</u>	<u>1962</u>	<u>1963</u>	<u>1964</u>
Ibúðarhús	8 571	8 948	9 396	9 669	10 074	10 321	10 701	11 138
Landbúnaðarvélar	174	187	198	196	202	216	272	307
Útihús	911	981	1 046	1 089	1 124	1 181	1 225	1 279
Ræktun og girðingar	1 725	1 809	1 898	1 974	2 059	2 144	2 237	2 369
Bústofn	675	678	691	722	732	704	681	709
Fiskiðnaðarbyggingar	612	619	628	634	651	686	746	892
Aðrar iðnaðarbyggingar	726	787	814	847	865	898	964	1 043
Fiskiðnaðarvélar	587	638	641	648	632	687	722	733
Aðrar iðnaðarvélar	414	426	434	455	474	525	625	685
Fiskiskip	1 423	1 511	1 648	2 054	2 072	2 133	2 328	2 504
Byggingar hins opinbera	1 374	1 454	1 538	1 647	1 783	1 923	2 057	2 254
Raforkuver og veitur	1 256	1 414	1 531	1 593	1 611	1 638	1 698	1 735
Samgöngumannvirki	4 198	4 349	4 522	4 706	4 890	5 107	5 400	5 737
Póstur, sími og útvarp ¹⁾	633	617	620	643	662	706	718	747
Vatns- og hitaveitur, Jarðhitaboranir	265	301	341	382	402	440	506	572
Verzlunarbyggingar	1 019	1 041	1 072	1 142	1 224	1 303	1 422	1 526
Skip, önnur en fiskiskip	737	775	813	904	906	941	983	995
Skrifstofuvélar	127	128	141	143	151	155	166	175
Atvinnubifreiðar	599	578	623	624	650	670	768	796
Vélar til bygginga og mannvirkjagerða	204	197	222	217	211	212	287	320
Flugvélar	186	150	141	135	175	165	141	481
ALLS	26 414	27 588	28 958	30 424	31 550	32 755	34 647	36 997
Fólksbifreiðar	639	666	719	708	739	861	1 146	1 331
ALLS	27 055	28 254	29 677	31 132	32 289	33 616	35 793	38 328

1) Nema byggingar.

Ath. Árinu 1965 var búið út í heild fjárhæð
 myndunar og afskrifta. Sundur á áttunda reikningi
 er ekkert lokið.

23. september, 1966.

Til: Bjarna Benediktssonar, forsætisráðherra.

Frá: Bjarni B. Jónssyni.

Efni: Fjármunaeign atvinnuveganna 1957-1965.

Samkvæmt beiðni Jónasar höfum við tekið saman upplýsingar um þjóðarauð í atvinnuvegunum. Nokkurt álita-
mál er, yfir hve stórt svið þær tölur eigi að spanna, og höfum við því látið tvær greinar opinberra eigna, sem almennt eru reknar í formi fyrirtækja, fylgja með sérstaklega. Aðrar greinar þjóðarauðs, sem ekki fylgja með eru þá byggingar og samgöngufjármunir hins opinbera, íbúðarhús og einkabifreiðar.

Tölur þessar eru enn taldar fremur óábyggilegar, þar sem ekki hefur unnizt tími til kritiskrar yfirferðar yfir allt verkið, og hafa verið gerðar ýmsar lagfæringar eftir því sem tilefni hafa gefizt til. En tölurnar ættu að vera nothæfar sem grófur mælikvarði á innbyrðis afstöður og vöxt þjóðarauðs.

Samkvæmt töflunni vex fjármunaeign hinna eiginlegu atvinnuvega milli ársloka 1958 og 1965 um 48.7%, þjónustugreinanna um 41.2%, og þessara greina samtals um 47.6%. Metið á verðlagi ársins 1965 nam fjármunaeignin í lok þess árs:

Atvinnuvegirnir	24.013 millj.kr.
Þjónustugreinar	<u>4.315 - -</u>
SAMTALS	28.328 millj.kr.

Athygli skal vakin á því, að birgðir eru ekki meðtaldar, heldur fastafjármunir, vélar og tæki, þ.e. sama svið og árlegar fjármunamyndunarskýrslur. Ennfremur, að hér er um afskrifað verðmæti að ræða.

Þjóðarauður: Atvinnuvegirnir og þjónustugreinar 1957-1965.

Millj. kr. verðlag ársins 1960.

<u>Í árslok:</u>	<u>1957</u>	<u>1958</u>	<u>1959</u>	<u>1960</u>	<u>1961</u>	<u>1962</u>	<u>1963</u>	<u>1964</u>	<u>1965</u>
I. <u>Atvinnuvegirnir:</u>	10 074	10 474	10 978	11 726	12 039	12 476	13 340	14 545	15 574
1. Landbúnaður	3 485	3 655	3 833	3 981	4 117	4 245	4 415	4 664	5 066
2. Fiskveiðar	1 384	1 450	1 565	1 948	1 938	1 973	2 142	2 382	2 377
3. Iðnaður	2 333	2 500	2 568	2 632	2 667	2 812	3 016	3 206	3 373
a) Vinnsla sjávarafurða	1 097	1 173	1 199	1 222	1 227	1 319	1 398	1 451	1 521
b) Annar iðnaður	1 236	1 327	1 369	1 410	1 440	1 493	1 618	1 755	1 852
4. Flutningatæki ¹⁾	1 522	1 503	1 577	1 663	1 731	1 776	1 892	2 272	2 523
5. Verzlunar-, skrifstofu- og gistihús o.fl.	1 019	1 041	1 072	1 142	1 224	1 303	1 422	1 526	1 678
6. Ýmsar vélar og tæki ²⁾	331	325	363	360	362	367	453	495	557
II. <u>Þjónustugreinar:</u>	1 521	1 715	1 872	1 975	2 013	2 078	2 204	2 307	2 421
1. Rafvirkjanir og rafveitur	1 256	1 914	1 531	1 593	1 611	1 638	1 698	1 735	1 778
2. Vatns- og hitaveitur	265	301	341	382	402	440	506	572	643
<u>Alls I og II:</u>	<u>11 595</u>	<u>12 189</u>	<u>12 850</u>	<u>13 701</u>	<u>14 052</u>	<u>14 554</u>	<u>15 544</u>	<u>16 852</u>	<u>17 995</u>

1) Skip, önnur en fiskiskip, flugvélar og atvinnubifreiðar.

2) Vélar til bygginga og mannvirkjagerða, jarðborar og skrifstofuvélar.

Mannfjöldi í þris sýslum og kaupstöðum 1901 - 1965

	1901	1910	1920	1930	1940	1950	1960	Þrúdalur 1965			
Suðvesturland: Reykjavík	6682	11600	17679	28304	38196	56251	72407	77943			
Kafnarfjörður	} 5343	1547	2366	3591	3686	5087	7160	8110			
Keflavík		} 4448	} 4278	} 5293	} 5578	2395	4700	5117			
Kopavogur						} 6915	6213	9180			
Súlbæ og Kjósars.							7937	9949			
Akranes	} 2520	} 2561	} 2479	} 2675	} 3261	2583	3822	4156			
Borgarfj. s.	1696	1753	1880	1764	1814	1349	1429	1477			
Nýgras.	3494	3933	3889	3536	3452	1781	1883	2021			
Snafellnessýsla	2060	2021	1854	1602	1409	3133	3699	4131			
Dularsýsla	21795	27863	34425	46765	57396	1129	1140	1196			
Suðvesturland alls											
Vestfirðir: Bardarbændasýsla	3394	3381	3319	3119	2997	80623	110390	123280			
Lúffjörðasýsla	6055	6394	6327	5586	5041	2610	2508	2542			
Usafjörður	1220	1854	1980	2533	2833	3840	3698	3722			
Stroddasýsla	1812	1757	1776	1833	2082	2808	2725	2683			
Vestfirðir alls	12481	13386	13397	13071	12953	1908	1576	1486			
Nordurland: Húnavatnssýsla	3900	4022	4273	3878	3671	11166	10507	10433			
Saurðingur	} 4436	} 4336	} 4357	} 4012	} 3941	3499	3690	3764			
Skagafjörðasýsla						1023	1205	1385			
Siglufjörður	} 5377	} 5379	} 5001	} 5176	} 5360	2727	2666	2633			
Ólafsfjörður						1159	2022	2884	3015	2680	2476
Eyjafjörðasýsla						947	905	1045			
Þrusayri	1370	2084	2575	4198	5564	4469	3815	3886			
Þingeyjarisýsla	} 5166	} 5150	} 5535	} 5674	} 5986	7188	8835	9628			
Húnavatn						4485	4700	4726			
Nordurland alls	20249	20971	22900	24960	27406	1279	1514	1817			
Besturland: N-Múlasýsla	3585	3014	2963	2766	2670	28632	30010	31360			
Seyðisfjörður	841	928	871	936	904	2386	2456	2453			
Þeskauptaður	} 5046	} 4643	} 5222	1118	1106	744	745	845			
S-Múlasýsla						1301	1436	1513			
A-Skaftafellssýsl.	1162	1128	1158	1127	1146	4135	4353	4763			
Besturland alls	10634	9713	10214	10461	10123	1139	1377	1424			
						9705	10367	10998			

Enda

	1901	1910	1920	1930	1940	1950	1960	1965
1. Súdurland: V-Skaptakjallurjóna	1944	1835	1818	1723	1579	1424	1373	1376
2. Vestmannaeyjar	607	1319	2426	3393	3587	3726	4643	5023
3. Rangárvallasýsla	4366	4024	3801	3505	3292	2963	3052	3042
4. Þessvígsla	6394	6072	5709	4983	5138	5734	6950	7598
5. Súdurland alls	13311	13250	13754	13604	13596	13847	16018	17039
6.								
7. Ostadrettir								105
8. Allt landið	78470	85183	94690	108861	121474	143973	177292	193215
9.								
10.								
11.								
12.								
13.								
14.								
15.								
16.								
17.								
18.								
19.								
20.								
21.								
22.								
23.								
24.								
25.								
26.								
27.								
28.								
29.								
30.								
31.								
32.								